

﴿٤٢﴾ سُورَةُ الشُّورَى ŞÛRA SÛRESİ

Şûra sûresi 53 âyet, 3588 harf, 866 kelimededen ibarettir. Mekke'de nâzil olmuş, 23, 24, 25 ve 26. âyetleri Medine'de nâzil olmuştur.

Besmele-i Şerife, bazı mezheplere göre hatta İmam-ı Şâfi'ye göre de her sûrenin bir cüz'i, bir âyetidir. Ve Fatiha'da ise bilittifak âyettir. Fatiha'yı besmelesiz okursa, Şafii mezhebinde ise namazı batıl olur. Çünkü Fatiha'yı okumamış olur. İmam-ı Âzam'a göre Sûre-i Neml'de de âyettir, diğerleri teberrûken zikrediliyor.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

1- حَمَّ

2- عَسَقَّ

Müteşâbihât-ı Kur'aniyedendir. Celâleyn tefsiri ile diğer mütee kaddiminin beyân-ı arzu ve ihtiyarlarının ifâdesine göre, şifreye benzer. Muhib ile mahbubun, Âllâh ile Habibinin arasında şifre gibi kelimedir. Bunları, onlar bilirler. Biz buraya fikrimizi karıştırmıyoruz. "Âllâhû e'lemû bimirâdihî bizêlike" demişler. Âllâh murâdına âlimdir, biz fikrimizi karıştırmıyoruz. Müteahhirin uleması her kelir meden, harften bir mânâ beyân etmişler. Meselâ yâ Hâmili Vahyi İlâhi, Mâhi-i Mevcudat. Ayın'dan; âlimi esrar. Kâf; kudret sahibi.

Sin; esrar sahibi. Böyle mânâlar vermişler. Bizim için eslem olan, mütekaddimin ulemâsının beyânı geçerlidir.

كَذَلِكَ يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ 3-

(Abdullah bin Abbas) diyor ki; "Hiçbir kitap yok ki Şûra sûreb sinin meâli, içinde olmasın. Bütün Kitabullah'ta zikrolunmaktadır." Sonra 104 kitapta müşterek olan bahis nedir? Tevhidi Vahdâniyeti İlâhiye, nübüvvet, enbiyânın mevcudiyeti ve kıyâmet günü. Bunlar her sûrede mevcuttur. Her kitapta vardır. Âyet de buna delâlet ediyor.)

كَذَلِكَ يُوحَىٰ إِلَيْكَ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem. Bu sûrede sana bildirdiğimiz gibi, وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ senden evvel gelen peygamberlere vahyolan, اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ Azizi Hâkim olan Âllâh'ın, vahyi budur.

İbni Abbas Radiyallâhû Anh, "Kitap sahibi hiçbir peygamber yoktur ki O'na; Hâ, Mim, Ayn, Sin, Kâf vahyedilmiş olmasın" demiştir.

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ 4-

لَهُ Âllâh'a mahsusudur. Mülkü malıdır السَّمَوَاتِ göklerde mevcudat, وَمَا فِي الْأَرْضِ yerde ne varsa hepsi, O'nundur. وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ Her şeyden yüce, her şeyden büyüktür.

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَن فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ 5-

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ Gökler hemen hemen üstlerinden (Âllâh-û Teâlâ'nın azametinden veya O'na evlad isnâe

dından) çatlayacaklar. (Kur'ân-ı Azimüşşân dağın başına inseydi, Âllâh da o mâlûmatı dağa verseydi. Âllâh-û Teâlâ'nın azametinden parçalanırdı.)

Bir hadiste Rasûl-û Ekrem (Sallâllâhû Aleyhivesellem) diyor ki; "Zâlim olan, Âllâh'a düşman olanın methi senâsı zamanında, Arşî İlâhi titrer."

Masum bir kimseye iftira edildiği zaman, o kimse ne kadar üzüyor. Hele, Âllâhû Azimüşşân'a iftira etmek, ne kadar azim bir musibet olur. وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ Melekler de Âlelâh-û Teâlâ'nın tesbihi tahmidi ile meşguldürler. Yerdeki Mü'minler istiğfar ve duâ ederler. أَغَاةُ الرَّحِيمِ Âgâh olunuz ki Âllâh CelleCelâlûhû, gafurdur, sevdiğinin günâhlarını affeder. Sevdiği de kimdir? Mü'min olanlardır. Onlara merhamet edicidir.

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ 6-

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ Âllâh-û Teâlâ'dan başka dostlar edinenlere gelince. Zannetmesin ki Âllâh, onlardan gafildir. اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ Âllâh hafızdır, onların ahvâlini tespit ediyor. Kiyâmette o amellerle cezalandırır. وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ Ey Habibim (Sallâllâhû Aleyhivesellem) seni vekil göndermedim, bunların imâna gelmeleri için. Seni ancak tebliğ edici olarak gönderdim.

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ الْجُمُعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ 7-
وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا İşte böyle (her peygambere

kavminin diliyle vahyettiğimiz gibi,) sana da (kavminin lisânı olan) Arapça bir Kur'an vahyettik. (Vahiy meleklerle olursa Kitabullah olur. İlham ise Cenâb-ı Hak sevdiği kullarının kâlbine ilham eder. Bu ise vahiy değildir.)

لِنُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى Ümmülkurâ, Ümmübilâd her ikisi de Mekke'nin ismidir. Üm; ana demektir. Ümmübilâd, Ümmülkurâ; bilâdların, kurâların anasıdır. Rasûl-û Ekrem (Sallâllâhû Aleyhivesellem) Nebiyyi Ümmidir. Nebiyyi Mekki demektir. Yâni Mekke'de zuhur eden peygamber demektir. Yazıyı talim ederdi. Bir kimse okuryazar değildir derse, küfürden başka bir şey değildir. وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ. Tâ ki onunla ana şehir (Mekke halkını) ve etrafında bulunanları, diğer memleketler ahâlisini inzar eylesin. Ve hakkında hiç şek ve şüphe olmayan o toplanma, kıyâmet gününün dehşetiyle korkutasın. فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ. Onlardan bir kısmı (muvaahhid ve mû'ti olanlar) cennette. Ve bir kısmı (kâfirler) cehennemdedirler.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ 8
وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً Şayet Âllâh-û Teâlâ dileseydi onları bir tek ümmet yapar, (tek dinde kılar)dı. وَلَكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ Dilediği kimseleri rahmet ile lütfû kerem ile hidâe yetle, taata sevkle (cennetine) koyar. وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ Zâlim, kâfir olanların ise hiçbir dostu ve yardımcısı yoktur.

أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ Yoksa onlar Âllâh'tan başka dostlar mı edindiler? فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى Hâlbuki dost, yalnız Âllâh-û Teâlâ'dır. (Kiyâmet günü) ölüleri, O diriltir. وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ Her şeye kudreti yeten, O'dur. Her şeye kadirdir.

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ Ey Habibim Ekmelerrusûl (Sallâllâhû Aleyhi-vesellem.) Size muhalefet edenler, ihtilâfa düşen kâfirler, مِنْ شَيْءٍ onun hükmünü bize bırak. Tebligâtını yap, hüküm Âllâh'a aittir. ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي İşte bizim Rabbimiz budur, hüküm sahibi O'dur. عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ Tevekkülümüz bütün emirlerde O'nadır. وَإِلَيْهِ أُنِيبُ Nihâyet rücûumuz da O'nadır.

فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ Gökleri ve yeri yaratan O'dur. جَعَلَ لَكُمْ Size, cinsinizden zevceler yarattı. وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا Hayvanlardan da (kendilerine) eşler halketti. يَذُرُّكُمْ فِيهِ Bu sûretle sizi (ve hayvanları,) bu şekilde üretir. Düşünün ki imânınız tekemmül etsin. لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ O'nun hiçbir misli yoktur ve O, her şeyi işitici ve görücüdür.

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

(Mekâlit; anahtar demektir. Âllâh is-terse yokluktan verir. Hazineyi, İlâhiye yokluktan gelir.) Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Dilediğine rızkı bol verir, dilediğinden de kısar. Muhakkak Âllâh CelleCelâlûhû, her şeyi hakkıyla bilendir.

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ

Hâlik-i Kâinat, size şariat yaptı. Kur'an-ı Azimüşşân'da size beyân edilen kısımlardır. Ey Habibim, sana vahyettiğimiz bu Kur'an da senin dinindir. İbrahim Aleyhisselâm'a gelen suhuf, Mûsâ Aleyhisselâm'a gelen İncil, bunlar da senin dinindir. (Peygamberân-i İzam'dan, ülûl azimleri beyân etti. İbrahim, Mûsâ, İsâ ve Nûh Aleyhisselâm, Muhammed (Sallâllâhû Aleyhive-sellem) baştadır. Bu ulûlazim peygamberlerin suhuf ve kitaplarında olan hükümler de senin dinine dâhildir, diyor. Dini İslâm'ı ikâme ediniz. Dinde tefrika yapmayınız.

كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ Ey Habibim (Sallâllâhû Aleyhivesellem.) Müşriklere, dine (tevhide) davet ettiğin, çağırdığın bu nizam, ağır gelir. اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ Âllâh CelleCelâlûhû, âmiri mutlaktır. Dini istediği, irade ettiği gibi ihtiyar eder. Dilediğinin yüzünü bu dine çevirir. وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ Kendisine yöneleni irşad ve tevfiğiyle hidâyet eder. Âllâh'ın irâdesi ne ise onu izhar eder. Müşriklerin isteklerine uysun veya uymasın bu din zuhur edecektir. Nitekim İslâmiyet, şark ve garba yayılmış, nûru ile aydınlatmıştır.

وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِيًّا بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ

Onlar kendilerine ilim geldikten sonra sadece aralarındaki çekememezlik, haset yüzünden ayrılığa düştüler. (Peygamberler geldikten sonra) aralarında haset başladı, düşmanlıklar meydana geldi. Âllâh CelleCelâlûhû, dârul cezayı ahiret yapmıştır. Kâfirin cezası dünyaya yerleşmiyor. Kâfirin cezası ebedi olduğundan, ahirete kalıyor. وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ Ve eğer Rabbinden muayyen bir zamana kadar (azaplarının tehirine dâir) bir kelime geçmemiş olsaydı, إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ bir erteleme sözü geçmiş olmasaydı, aralarında hemen hüküm verilirdi. (Kâfiri mahveder, Mü'mini bırakırdı.)

Abdullah bin Abbas Radiyallâhû Anh buyuruyor ki **"ve mâ teferrakû"** Zamiri, Kureyşilere aittir. Kureyşiler tefrika etmediler, Rasûlû Ekrem'in getirdiği ahkâma karşı. **"illâ min be'di mâ câehûmû"** Bu ilim gelmeden evvel aralarında tefrika yoktu. Ne zamanki ilim geldi, o zaman tefrikaya başladılar (**beğyen beynehüm haseden.**)

وَأَنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ Onlar ki kitaba varis oldular. (Hırısıyanlarla yahudiler Tevratı İncil'e varis oldular,) مِنْ بَعْدِهِمْ peygamberlerinden sonra. Kitaba vâris olanlar peygamberlerden sonra, onların içinde bozukluk nüksetti. Peygamberlerinden evvel o zamanlarda da لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ onlardan sonra da kitaba (Kur'an'a) vâris kılınanlar da kitaplarından kuvvetli bir şüphe içindedirler. Şüpheleri olmasaydı imân edeceklerdi. Hıristiyan ve yahudiler kendilerine gelen kitapta bile şüphelidirler. Şüpheli oldukları için inanmıyorlar. Şüpheleri olmasaydı kendi kitaplarında, Râsûl-û Ekrem'in geleceği haberini tasdik edip imân edeceklerdi.

فَلِذَلِكَ فَادَعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمْ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ 15-

فَلِذَلِكَ فَادَعُ İşte bunun için, (bu tefrikadan dolayı halkı tevhide) davet et. وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ Ve emrolunduğun gibi dosdoğru ol. وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ Onların kötü arzularına, hevalarına uyma. وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ Ve de ki; "Ben, Âllâh-û Teâlâ'nın inzal ettiği kitapların hepsine imân ettim. Fakat amel

için peygamberimiz, bu husus ile amel edin demişse kitabımız olur.” وَأَمْرٌ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ Ve aranızda adâleti icra ile emrolundum. Yâni dinde bu siyahtır, bu beyazdır, bu başka millettir. **“lâ millete fil-İslâm”** İslâmiyet’te milliyet yoktur, İslâmiyet bir vahdettir. En iyiniz kimdir? Âllâh’a yakın olandır. **اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ** Âllâh-û Teâlâ bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir. **لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ** Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size aittir. Herkes kendi amellerinin karşılığını bulur. **لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ** Bizimle sizin aranızda (hak zâhir olduğu için,) hiçbir husûmete mahâl kalmamıştır. **اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَالْيَهُ الْمَصِيرُ** Âllâh-û Teâlâ, kıyâmet günü hepimizi bir araya toplayacak (ve hükmünü verecek.) Hepimizin dönüşü, O’nadır.

Rasûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem’in, insanları dâvet edeceği esaslar açıklanırken, uyacağı esaslar da beyân edilmiştir. Buna göre dâvete devam edilecek, inanmayanların teklif ve ısrarları dinlenmeyecektir.

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ 16-
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ Âllâh-û Teâlâ hakkında, Âllâh’ın dininde mücâdele eden kimseler, **مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ** icabet olduktan sonra, insanlar kabûl edip girdikten sonra birisi kalkıp itiraz ederse, küfrü inâdi ve kibrinden başka bir şey değildir. Hiç bir kıymeti de yoktur. Her peygamberin düşmanı, o peygamberin seviyesine göredir. Fir’avn, Mûsâ Aleyhisselâm’a düşmanlık yaptığı zaman daha Tevrat gelmemiştir. Lâkin Rasûl-û Ekrem’e

karşı düşmanlık yapılırken din, kitap, Kur'an gelmişti. 1400 sene geçmiş milyonlarca insan bu dinin, kitabın üzerinde çalışmışlar izah etmişler. Böyle olduğu halde bu dine düşmanlık edenler, tabii ki Fir'avn'dan daha aşağı olur. **حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ** Onların getirdikleri hüccet Rableri katında bătıldır. Böyle olanların üzerine hem gazap ve hem de şiddetli bir azap vardır.

Âyette açıkça gösterilen mucizelere veya kitaplara inandıktan sonra, tartışmaya giren yahûdilerin durumuna işaret edilerek, hüccetlerinin boş olduğu beyân edilmiştir.

اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ 17

O Âllâh-û Teâlâ'dır ki hakla Kur'ânı Kerim'i ve mizanı indirendir. O mizan ile hak ve hakikati bulabilirsiniz. **وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ** Ne bilirsin, belki de kıyâmet saati yakındır. (Kıyâmet ikidir. Kıyâmeti suğra, kıyâmeti kübra. Kıyâmeti suğra, insanın ölümüdür. Kıyâmeti kübra, bütün insanlarla haşra gidilir.)

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ إِلَّا الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ 18

Ona (kıyâmete) inanmayanlar, (istihza yoluyla) onun acele olmasını isterler. **وَالَّذِينَ آمَنُوا** İmân edenler ise hak olduğunu bildikleri için şidde-

tinden korkarlar. وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ Mü'minler bilirler ki bu Âl-lâh'tandır. Âllâh emretmiş, bu mahlûkatın hesabı meydana çıkar. **آلَا** Agâh olunuz, فِي السَّاعَةِ الْآلَا iyi biliniz ki (kıyâmet günü) hakkında şüphesi olanlar, ضَلَالٍ بَعِيدٍ haktan çok uzak dalâlet içine girmişler. Cezasını bulacaklar.

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ -19

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ (Cezâ âyetlerinden sonra lâtif âyetleri geliyor. El-Lâtif, Esmâ'ül Hüsna'dandır. Yâ Lâtif, Yâ Lâtif devam ederse, bir kimsenin işlerinde kolaylık olur. Kalbi rahat eder.) Âllâh-û Teâlâ, kullarına lütuf ve ihsan edicidir. (Ayıplarını setir ve günâhlarını affeder.) Âllâh CelleCelâlûhû lütuf sahibidir kullarına. يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ Dilediğinin rızkını çok verir. وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ O, (lütuf ve rahmetinde) kavidir. (Hüküm ve iradesinde) galiptir. Azizdir, galiptir. Mağlup olmayan galiptir.

Âllâh, kullarının iyisine de kötüsüne de lütufta bulunmaktadır. O, kötülerini bile suçları sebebiyle aç bırakmamaktadır.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ Kim (ameliyle) ahiret sevabını, kazancını istiyorsa biz, onun sevabını (bire karşı ona, yedi yüze ve daha fazlasına kadar) kazancını artırırız. وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا Kim (ameliyle) dünya sevabını dilerse, bunun peşinde uğraşır, ömrünü bu yolda sarfederse, نُؤْتِهِ مِنْهَا ona da

dünyadan bir şey veririz. وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ Fakat onun, âhirette hiçbir nasibi yoktur.

Ahiret kazancı, iyi niyet ve davranışlar karşılığında alınan sevâptir. Âllâh sevabı, ekine benzetmiştir. Çünkü sevâp sâlih amelle kazanılan bir faydadır. Bu yüzden **“Dünya ahiretin tarlasıdır.”** denilmiştir. Kazancın arttırılması; sevâbın bire karşı ona, yedi yüze ve daha fazlasına çıkarılması ve bu artışın dünya işlerine de faydasının olmasıdır.

21- أَمْ لَهُمْ شُرَكَوًا شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَضْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

Onların iddiaları bu idi. Şeytan ve cinlerden Âllâh’a şerik, ortak koşuyorlardı. شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ Âllâh-û Teâlâ’nın izin vermediği bir dini, o şerikler, “onlara kıyâmet yoktur” diye telkin yapmışlardır. مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ Âllâh’ın izni olmadan, istemediği halleri, onların batıl olan mâbudları mı onlara talim ediyor? Şâyet o fasıl kelimesi, azâbı erteleme sözü olmasaydı. لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ Ben Azimüşşân, onların arasında dünyada da hüküm icra eder, azap verirdim. وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ Şüphe yok ki zalim müşrikler için, elim bir azap vardır.

22- تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ

Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, zalimlerin kıyâmetteki hallerini görürsün. تَرَى الظَّالِمِينَ Müşfiklerin Dünyada yapa

tıkları ameller Âllâh'a karşı, tezahür ediyor, korku başlıyor, sûretleri simsiyah oluyor, pişman olduğundan nedamet ediyor. Âllâh diyor fakat **وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ** imân zamanı geçti, cezayı onlar mutlaka çekeceklerdir. **وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ** İmân eden ve imânını da âmâl-i sâliha ile takviye edenler de **فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ** Cennet bahçelerinde olacaklardır. **لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ** Diledikleri nimetler Âllâh-û Teâlâ'dan verilir. Ehli cennet ne talep ederse onlara verilir.

ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ (Hastalık, ölüm yok, istediği nimetler mevcut, bunlar avam için. Havas olanlara ise bu nimetlerle beraber Cemâl-i İlâhi var. Herkesin vaziyetine göre haftada bir, iki, üç, dört def'a görmek zuhur ettiğinde, ne huri kalır ne de Cennet nimetleri kalır. Onun da fevkinde Ehass'ül Havâs var ki bir lahza Âllâh'tan gafil olmuyor. Bunun nev'ileri dünyada da bazılarına zuhur eden, içinden genişleniyor. Adetâ ruh, kafesinde yerleşmiyor bir hâle geliyor.) İşte fazl-ı kebir budur.

**ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا 23-
أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ
فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ**

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ İşte bu Cennet, fazl-ı kerimdir ki Âllâh CelleCelâlûhû kullarını tebşir ediyor. Muhammed Sallâllâhû Aleyhivesellem beşirdir, Allâh'ın iradesi ile kuluna bu Cennet nimetlerini tebşir ediyor. **الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ** Âllâh'a, Resûlullah'a Kur'ân'a imân etmiş ve imânını âmâl-i salihâ ile takviye ve tezyin etmiş. **قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا** Hâliki Kâinat, Habibine ümmetine

tebliğ et diyor. Ey Ekmelerrasûl Sallâllâhû Aleyhivesellem söyle. De ki; "Tebliğ ettiğimden dolayı bir ecri ücret istemiyorum. ^طأَلَا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْآنِ" Ancak benim dünyada sizden, ümmetimden tad lep ettiğim. Tâ Nihayete kadar akrabalarım muhabbet bağlasınlar ki bu da Ehli Beyt'tir." Ehli Beyt'e muhabbetinizi isterim. Başka dünyevi, maddi ücretinizi istemem.

Âyet nâzil olduğu zaman Abdullah bin Abbas diyor ki; "Rasûlû Ekrem'e arz ettik. Mecbur olduğumuz hangi Ehli Beyt'tir? Rasûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem buyurmuşlar. Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin'dir."

Bir gün Rasûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem, İmâmı Ali Radiyallâhû Anh'ın evine gittiğinde abasını çıkarmış, dördünün üzerine örtmüş. demiş; "Yâ Rabbî! Ben bunları severim. Sen de bunları sev. Bunları sevenleri de sev."

Abdullah bin Abbas buyuruyor; "Ben de Ehli Beyttenim. Amcası Abbas'ın oğluyum fakat âyet onlar hakkındadır. Ehli Beyt'e üç, dört mânâ vermişler. Birinci mânâ; Ehli Aba. İkinci mânâ; bir kimsenin evindeki ailesi, mevcut olanlar beytinin ehlidir. Öyle ise Saadeti Hanei Peygamberi de kim varsa onlar da Ehli Beyt'tir. Üçüncü mânâ; Benim Ehli Beyt'im bütün mütteki olanlardır, bütün Âshabı Kiram buna dâhildir. Ondandır dördüncü mânâ; Rasûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in bütün Ezvacı Tahiratı, Ümmühât'il Müslimin olunca Sallâllâhû Aleyhivesellem de Ebü'l Müslimin'dir. Biz hepimiz onun Ehli Beyt'iyiz.

Bir hadiste buyuruyor; "Benim ehli beytimin misâli, neye benzer? Nûh Aleyhisselâm'ın gemisi gibidir. Kim gemiye binmişse hak las oldu. Gemiye gelmeyen suda gark oldu. Benim ehli beytime de istinat eden, halas olur.

Bir hadiste de buyruluyor: "Benim ashâbım gökteki yıldızlar gibidir. Her hangisine iktida ederseniz, hidâyetinize vesile olur.

İmamı Rabbani Rahmetûllahi Aleyh buyuruyor ki; "Âshabı Kiram'a buğz, imânın zevaline sebep olur."

Bir hadiste de; "Şefâatim bütün asileredir. İllâ, âshabıma buğz edenlere değildir.

Benim sizden talep ettiğim akrabalarım meveddet yapınız."

Her kim ki يَقْتَرِفَ حَسَنَةً وَمَنْ bir iyiliği yaparsa, taat ve ibadeti yaparsa. نَزِدُ Biz ziyadeleştiririz لَهُ o kimseye, حُسْنًا o iyiliği. Bir kimse iyilik yaptığı takdirde bizim şanımıza düşen, sevabını kat kat arttırırız. إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ. Âllâh CelleCelâlûhû mübâlağa ile, tevbe edenlerin günâhlarını affeder.

24- أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشَاءِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Yoksa (müşrikler Rasûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in nübüvvet davası ile veya Kur'an, Âllâhû Teâlâ'dandır diye) Âllâh-û Teâlâ'ya karşı kizb ve iftira mı etti? diyorlar. عِجْرًا فَإِنْ يَشَاءِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ Eğer Âllâhû Teâlâ dilese, senin de kalbini mühürler. نِيهَايَةً اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ Nihayet Âllâh CelleCelâlûhû bâtili mahveder, O sözlerin hepsi ortadan kalkar, Hak zâhir olur بِكَلِمَاتِهِ Kur'ânı Azimüşşân'ın kelimeleri ile. إِنَّ اللَّهَ أَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ Âllâh CelleCelâlûhû âlimdir, kalbe gelenleri, aşikâr söyleyenleri de bilir.

Rasûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in Kur'ânı Kerim'i, Cenâbı Hak'ka nispet etmesine inanmayanlar Peygamberimizi,

Âllâh karşısında iftiracı durumuna düşürmeye cür'et etmişlerdi. Ama Âllâhû Teâlâ, Rasûlünün yalan uydurmaktan uzak olduğunu, bilfarz böyle bir şeye cür'et etse onun kalbinin de mühürlenebileceğini beyân etmektedir.

İşin gerçek olan yönü; Rasûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e hakkın ispatı olan âyetlerin inişi, bununla Rasûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in dayanma gücünün tespiti, batılın yok edilip hakkın hâkim kılınışıdır.

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ 25-

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ Öyle bir Âllâh'tır ki tevbeyi kullandan kabûl ediyor. (Tevbe yalnız dudakların arasında değil, bir su ister bir de hararet ister. Kalbin harareti, gözün suyu, Yeşillikler neyle hâsıl olur? Hepsi de yağmur suyu ve güneşten, Demek ki hem hararet ve hem de su ister. Tevbe de bir ekindir, Hararet ister, kalbinde bir nedamet, gözlerinden de yaş ister. Yağmurlar bulutlar ağlamayınca, çimenler yeşillenmiyor. Çocuk ağlamayınca, annenin memesine süt gelmiyor.)

Günâhlara hemen tevbe etmek gerekir. Kul hakkının dışında, Âllâh'a karşı işlenmiş günâhın tevbesi üç şarta bağlıdır.

- 1- Günâhtan tamamen vazgeçmek.
- 2- Yaptığına pişman olmak.
- 3- Bir daha ona dönmek.

Eğer içinde kul hakkı bulunan bir kötülük işlenmişse; hak sahibinin hakkını ödemek, onun rızasını almak tevbenin kabûl şartlarındandır.

Başka görüşe göre kabûle mazhar olan tevbenin altı şartı vardır.

1- Geçmiş günâhlardan nedamet getirmek.

2- Edâ edilmeyen farzları ödemek.

3- Kul haklarını iâde eylemek.

4- Mâsiyet ve günâha alışan nefsi, itâat içinde eritmek.

5- Mâsiyet zevk ve tatlılığı yerine, tâatın güçlüğüne, acılığına katlanmak.

6- Her gün gülmeye karşılık ağlamak.

وَيَعْفُوا عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ Ve dilediğinin seyyielerini affeder. O, (hayır ve şer) onların bütün işlediklerini bilir.

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ 26

۷۸۱

وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۗ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ

Âllâhû Teâlâ'ya imân edip de salih ameller işleyenlerin duâlarına icabet eder. Ve istediklerini fazlından arttırır. Kâfirler için şiddetli bir azap vardır.

Âllâh'ın insanlara lütfundan verdiği ve arttırdığı nimetler içinde, din kardeşlerine şefâat etme hakkının da bulunduğu kaydedilmiştir.

İnsanlar, şeklinde hepsi bir değildir. Kimi uzun kimi kısa olur. Şişman, zayıf, orta olur. Beden böyle olduğu gibi akıl da böyledir. Hatta kismet de böyledir.

Mûsâ Aleyhisselâm Mirac'a yani Tûr-i Sina'ya gittiği zaman

görmüş birisini, kumun içerisinde setri avret ediyor. Başka bir şeyi yok, perişan hâlinde. O kişi, Mûsâ Aleyhisselâm'ı görmüş demiş ki; "Ya Mûsâ, Âllâhû Teâlâ ile mükâlemeye gidiyorsun. Âllâh'tan ricâ et de bana bir kısmet versin. Ben de bu halden halas olayım."

Mûsâ Aleyhisselâm da Tûri Sina'ya gittiğinde, Cenâbı Hak'ka hitaben demiş; "Ya Rabbi mâlûmundur senin kulun beni vasıta etti, biraz mâlu servet istiyor.

Hâliki Kâinat da o kuluna bir servet vermiş. Mûsâ Aleyhisselâm avdet ettiği zaman bakmış ki insanlar toplanmışlar, bir adamı idam edecekler. Mûsâ Aleyhisselâm sormuş. "Nedir, ne olmuş?" Demişler; "Bu fakir bir adam idi, birden bire zengin oldu. Tahammül etmedi, içki içti, gitti bir adamı öldürdü. Şimdi onun kisasını yapıyorlar."

Mûsâ Aleyhisselâm iltica ederek, "Yâ Rabbi tevbe ediyorum, senin işine karışmıyorum. Demek ki onun için fakirlik daha hayırlıymış."

Cenâb-ı Hak buyuruyor ki;

وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ

Eğer Âllâh-û Teâlâ bütün insanlara kısmeti, rızkı bol bol verseydi, aynı şekilde zengin olsalardı, لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ muhakkak yeryüzünü ifsad eder, azarlardı. وَلَكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ Ama Hikmet-i İlâhiye ile O, rızkını dilediği ölçüde, ezelde takdir ve murad ettiği kadar inzâl eder, dünyanın imarına daha iyidir. إِنَّهُ Âllâh CelleCelâlûhû, بِعِبَادِهِ kulunun ahvâline

haberdardır. **بَصِيرٌ** Zâhirini görür. Kalbinde, içinde olanları da görür.

وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ -28
الْحَمِيدُ

Öyle bir Âllâh'tır ki evvelini, sonunu bilir. Kulun hâlinden haberdardır. **يُنَزِّلُ** İndirir **الْغَيْثَ** yağmurları, **مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا** kulları yeise düştükten sonra. Yağmuru ihsan ettikten sonra da **وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ** rahmetini her tarafa yayandır. Yerin içinden rahmetler zuhur eder. **وَهُوَ** O Âllâh'tır **الْوَلِيُّ** Mü'minlerin, imân edendelerin velisi, sevdiği Âllâh'tır. **الْحَمِيدُ** Yerde, gökte, bütün mahlûk kat lisanında hamd-û sena edilen O'dur.

Ehli mânânın verdiği mânâ ise; yağmurdan murad, maneviyattır. Âllâhû Teâlâ rahmeti ile bazı insanları Peygamberâni İzâm'a vâris olmak nimeti ile mahlûkatın içine gönderiyor. Onlar, Rahmeti İlâhiyedir. Onlara tabi oldukları zaman, Rahmeti İlâhiye neşroluyor.

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَتْ فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَى -29
جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ

Âllâhû Teâlâ'nın azameti kudretine delâlet eden âyetler; **خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَتْ فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ**; Göklerin, yerin ve bunların içinde yayıp ürettiği bütün canlı mahlûkların yaratılışı, O'nun (vahdaniyeti) âyetlerindedir. **وَهُوَ** O Âllâh **عَلَى** bu mahlukâtı toplamakta, **إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ** istediği zaman

toplamakta kâdirdir. O dilediği zaman onları (tekrar) toplamaya da kâdirdir.

وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ 30-

(Bu âyeti kerimeye Aliyy ibni Ebi Talip diyor ki; “Bizim gibi meşreplerin en ziyade kalp bağıladığı, rahmet âyetidir.” Hâliki Kâinat işaret ediyor günâh ve hatalar iki kısımdır. Birisi acele dünyada zuhur eder, bir kısmı da ahirete kalır. Dünyada zuhur eden eğer o kimse Müslüman değilse, o ahiret azabının numunesidir. Onun dünyada hiçbir faydası yok. Fakat imânı olduktan sonra dünyada zuhur eden musibetler, onun yaptığı hataların keffareti olur. Keffaretle Âllâh CelleCelâlûhû, bir defa cezalandırdıktan sonra tekrar cezalandırmaz. Demek ki Müslüman’ın dünyada başına gelen felâketler, ahiretine kefareti olur. Bir kısmını da doğrudan doğruya affeder.)

Size isabet eden musibetler yani وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ Mü’minlere hitaptır. Ey Müslüman! Sizin başınıza gelen şiddet, belâ ve istemediğiniz üzüntüler, bunların hepsi فِيمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ kendi ellerinizle kazandığınız ma’siyetler yüzündendir. وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ Bununla beraber Âllâhû Teâlâ çoğunu affediyor.

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ 31-

Ey müşrik, muhalifler! Siz Âllâhû Teâlâ’nın takdirine karşı her ne tedbirler yapsanız bile halas olamazsınız, Âllâh’ı aciz bırakamazsınız. (Üzerinize kaza olan musibetlerden asla kurtulacak değilsiniz.)

مِنْ وِيٍّ وَمَا لَكُمْ Yoktur size, مِنْ دُونِ اللَّهِ, Âllâh'tan başka ne bir dost وَلَا نَصِيرٍ ne de bir yardımcınız yoktur.

وَمِنْ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ-32

وَمِنْ آيَاتِهِ Yine Âllâhû Teâlâ'nın azameti kudretine delâlet edecek âyetler; الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ (Bahir; dolu demektir. Deniz su ile dolu, gökyüzü hava ile dolu. Bahr'il hêve, bahr'il mê-e. Bahr'il hevâda uçaklar gidiyor, bahr'il mâda gemiler, deniz vasıtaları gidiyor. Hepsini halkeden Âllâh'tır.)

الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ Denizde câri olan, كَالْأَعْلَامِ dağlar gibi gemiler akıp giderler.

إِنْ يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ-33

إِنْ يَشَأْ Eğer Âllâh irâde ederse يُسْكِنِ الرِّيحَ rüzgâra sukûnet verir. فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ Gemiler, denizin yüzünde seyretmekten durakalırlardı.

Burada havanın gelmesi (hava üç nevi'dir. Biri sert gelir, Âd Kavmini mahvettiği gibi. Diğeri mutedil gelir, herkes istifâde eder. Üçüncüsü duraklanır, hiç kimse bir şey yapamaz. İnsanlar da böyledir. Birisi şerirdir, âleme belâ olur. Diğeri hiçbir şeye yaramıyor. Üçüncüsü, rahmet olur.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ Bunda hiç şüphesiz ibret, âyetler var. لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ Mübalağa ile sabredici olan belâyâ, musibebte, nefsi şeytana sabır. Şekür olan; şükür ediyor Âllâhû Teâlâ'nın

nimetlerine. Zaten imânın yarısı sabır, yarısı da şükürdür. Mümini Kâmil her ikisini cem ediyor.

أَوْ يُوبِقُهُنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ 34-

بِمَا Yahut dilediği takdirde rüzgârı, helâke sevkeder. كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ (Kazandıkları şirk ve mâsiyetler yüzünden) gemiye binenleri batırır, helâk eder. Fakat Âllâhû Teâlâ, onların (günâhlarının) çoğunu affeder.

(Ayete göre gemiye binenlerin günâhları yüzünden, gemi bir fırtına ile batırılabilir. Birçoğu da başışlanır ve kurtulur.)

وَيَعْلَمَ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَخِيصٍ 35-

وَيَعْلَمَ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا Bildirir Âllâh CelleCelâlûhû, o kimselere ki âyâtı beyyinâtın iptâline çalışır, mücâdele ederler. مَا لَهُمْ مِنْ مَخِيصٍ Azabımızdan kaçıp kurtulacak, hiçbir yer olmadığını bilsinler.

Âyâtı beyyinâtın iptâline çalışanlar, bunu düşünsünler ve bilsinler ki Âllâh'tan başka bir halas yolu yoktur.

فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى 36-
لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

Bu hitap Mü'minleredir. Ey Mü'minler! Elinizdeki mâlu servet ne oluyor, seni nereye kadar götürüyor? Size verilen فَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ dünyanın mâlû servetleri, فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا dünyanın hayatına geçici nimetlerdir. Dünyada yaşadığın kadar o maldan istifâde ediyorsun. Lâkin ona karşı وَمَا عِنْدَ اللَّهِ Âllâh-û Teâlâ'nın nez-

dindeki sevâplar, eğer bu dünyanın malû metânını oraya sarfetsen, orada dereceler bulursan خَيْرٌ dünyadan hayırlıdır. وَأَبْقَى Hem de bâkidir.

Âllâh'ın nezdindeki in'am ve ihsanlar bâkidir fakat bunlar herkese değil. Evvelâ imânı olacak sonra Âllâh'a tevekkül edecek. Ahiret âlemi herkese hayırlı değil, Mü'mine hayırlıdır. Münâfık, kâr fir olana hayırlı değildir, onlar azabı görecek. Öyle ise ahiret âlemi, Mü'mine hayırlıdır.

وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ Imânı izhar eden, لِلَّذِينَ آمَنُوا sonra Âllâh'a tevekkül edenler için ahiret daha hayırlı olur. Onlar fâniyi istemez, bâkiyi tercih ederler.

Dünyada insanlara verilen maddi imkân ve bolluk sadece bir geçim vasıtasıdır. Âllâh'ın yanındaki sevâp ise kalıcı ve daha faydalıdır. Âyeti kerime, Ebu Bekir Sıddık Radiyallâhû Anh bütün ma'âlini, Âllâh yoluna harcadığı zaman, bir topluluğun onu kınaması üzerine nâzil olmuştur. Bu davranışıyla Ebu Bekir Sıddık Radiyallâhû Anh, Âllâh'a dayanıp güvenmenin en güzel örneğini vermiştir.

وَالَّذِينَ يَحْتَبُونَ كِبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشِ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ-37

وَالَّذِينَ يَحْتَبُونَ كِبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشِ Onlar, imân edip Âllâh'a tevekkülden sonra ictinab eder, sakınırlar (şirk, nifak, riya gibi) büyük günâhlardan ve fahiş kötülüklerden (hayasızlıktan) kaçınırlar. وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ Öfkelendikleri zaman (öfkelerini yenerler) affederler.

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ-38

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ Ve onlar (isticâbe; Cenâbı Hak'ka itâat etmişler, emir ve nehyine uymuşlar.) Namazlarını ikâme etmişler, dosdoğru kılarlar. وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ Onların işleri, aralarında dâima istişare (danışma) iledir. وَمَا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ Ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden hayra sarf ederler.

Rasûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem müşavere ile emrolunmuş. Bidâyette de buyuruluyor ki **"ve şâvirhûm fil emri"** Emride, müşavere ediniz. Bu müşavere âhiret işlerinde değil, Râsûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e vahiy olanlar da değil. Âllâh neyi emretmişse odur. Dünya umurundaki işlerde müşavere yapılır. Râsûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in emrine karşı hiçbir sahabe reddetmez, karşı çıkmaz ki müşâvere yapılsın. Dünya işlerinde yapılan müşavere de büyüklerin haklarını tanırlar, küçükler büyüklere itâat ederlerdi. Bundan dolayı Râsûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem memnun oldu. Âyet de onlar hakkında nâzil olmuştur.

Bir hadiste buyruluyor ki "Sizin hükümdar, âmirleriniz iyilerden olursa, zenginleriniz de sahi cömertlerden olursa, sizin emrinizle aranızda müşavere ile hareket ederseniz, yerin üstü yerin altından daha hayırlıdır."

Eğer ümera şerirlerden olursa, zenginler de pahil nekes olursa, sizin emriniz hanımların elinde ise o zaman siz yeryüzünde bir fayda görmezsiniz. Yerin altı, üstünden sizin için daha hayırlıdır.

Bu âyet-i kerime, İslâmi idare şeklinin Müslümanların kendi aralarından seçecekleri şûrâ kararlarına dayandığının delilidir.

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ-39

Yine onlar ki أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ eğer birisi, onlara zulüm etti ise هُمْ يَنْتَصِرُونَ (Yukarıdaki âyette mağfiret ederler denildi. Fakat affetmedi, affetmediği zaman kendine yapılan zulmün miktarında mukabele edebilir. Hakkıdır, hakkını kullanabilir.) bir zulüm ve saldırıya uğradıkları zaman (emrolundukları haddi, tecavüz etmeksizin kendilerine zulmedenlerden) öclerini alırlar.

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الظَّالِمِينَ 40

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا Kötülüğün (zulmün) cezası, o kötülüğün misli kadar cezalandırır. Bu kötülüğün cezası ona denk bir kötülüktür. فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ Fakat kim affeder (barışır, hasmı ile arasını) islâh ederse عَلَى اللَّهِ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ Allâh CelleCelâlûhû, onun ecini ihsan eder. إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ Muhakkak ki Âllâhû Teâlâ, zalimleri asla sevmez.

Zalim haksızlık ettiği için kendisine ceza gereken veya intia kamda sınırı aşan kimsedir.

وَلَمَنْ آتَتْهُ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ 41

وَلَمَنْ آتَتْهُ بَعْدَ ظُلْمِهِ O kimse ki zulme uğradıktan sonra hakkını alırsa (kendisine zulmedenden) onun yaptığı mislini yaparsa, مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ böyle hareket edenlerin aleyhine bir yol (mes'uliyet) yoktur. (Onlar kınanmaz ve cezalandırılmazlar.)

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ
الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ 42

سُورَةُ الْأَنْعَامِ 43: سَوْرَةُ الْأَنْعَامِ سَمِيَّةٌ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ائْتُوا بِالْحَقِّ قَالُوا لَا نَجِدُ لِحْمًا مِمَّا نَبْغِيهِ وَإِنَّا لَنَجِدُهُ يَتَرَفَّعُ إِلَيْنَا إِذْ نَبْغِيهِ فَسَاءَ مَا يَحْكُمُونَ وَإِنَّمَا يَتَّبِعُونَ الْأَقْدَامَ وَالْخِزْيَانَةَ وَالْمَكْرَامَ وَمِمَّا كَرِهَتْ الْأَقْدَامُ وَسَاءَ مَا يَحْكُمُونَ وَإِنَّمَا يَتَّبِعُونَ الْأَقْدَامَ وَالْخِزْيَانَةَ وَالْمَكْرَامَ وَمِمَّا كَرِهَتْ الْأَقْدَامُ وَسَاءَ مَا يَحْكُمُونَ وَإِنَّمَا يَتَّبِعُونَ الْأَقْدَامَ وَالْخِزْيَانَةَ وَالْمَكْرَامَ وَمِمَّا كَرِهَتْ الْأَقْدَامُ وَسَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

Çünkü bunlar zulmederek zarar vermeye veya hakları olmayan şeyleri zorbalıkla almaya yeltenenlerdir.

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ الْأُمُورِ 43

إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ Kim sabreder ve affederse إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ şüphesiz bu hareketi yapılmaya değer işlerdendir.

Yani kötülük karşısında sabreden ve onu bağışlayan kimse, mert ve azimli insanların yaptığı işi yapmıştır. Dinin istediği de budur.

Tahammül her yerde matlub değildir. İmam-ı Şafii diyor ki "Mütekebbire karşı kibir, sadakadır." Aslında kibir çok fena bir ahlâktır. Gördün ki sana karşı birisi kibirleniyor. Sen, ona karşı hilim gösterirsen onun kibrini ziyadeleştirirsin. Bu doğru bir hareket olmaz. Yerinde olmayan hilim, cehalettir.

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَبِيلٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلِيلًا 44

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَبِيلٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلِيلًا Allâh CelleCelâlûhû bir kimseyi dalâlete sevk ederse, her kimi şaşırırsa artık ondan sonra ona hiçbir veli yoktur. Onun hiçbir dostu yoktur. Yalnız kulun ihtiyarı vardır. Kulun yaptığı hareket zamanında zuhur ediyor. وَتَرَى الْعَذَابَ يُقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِّنْ سَبِيلٍ Ey Habibim Ekmelerrusûl Sallâl-

lâhû Aleyhivesellem Kıyâmetin ahvâli, zalimlerin halini ümmetine beyân et. Nedamet ettikleri zaman derler ki “Ya Rabbi! هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ Var mıdır dünyaya iade?” Zalimler azabı gördükleri zaman acaba dünyaya geri dönmeye bir çare, bir yol var mıdır? diyeceklerdir.

وَتَرِيهِمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ -45
 وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ
 الْقِيَمَةِ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ

وَتَرِيهِمْ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, onların halini görürsün! يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا Ateşe arz olundukları zaman خَاشِعِينَ zelil, mû'ti gibi görünürler. مِنَ الذُّلِّ Zilletten boyunlarını bükererek, يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ göz ucuyla gizli gizli baktıklarını göreceksin. وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا İmân etmiş olanlar, imânını amâli salihâ ile takviye edenler nimetler içinde derler ki; إِنَّ الْخَاسِرِينَ Hüsrandâ olanlar kimlerdir? الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ İşte bu kıyâmet gününde hem nefsini hem de ehlini, etrafını hüsrana felakete uğratanlardır. (Elhamdülillah, Cenab-ı Hak bizi bundan muhafaza etmiş.) أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ Âgâh olunuz ki zalimler muhakkak ebedi bir azaba giriftar olacaklardır.

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ -46

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ Onları (o zalimleri kıyâmet günü) Âllâh'ın azabından kurtaracak, kendilerine yardım

edecek hiçbir dostları yoktur. وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ Kimi Âllâhû Teâlâ, sapıklıkta bırakırsa artık onun kurtuluşa çıkan bir yolu yoktur.

Saptırılan kimse dünyada hakka, âhirette de cennete ulaştırılacak yolu bulamaz.

إِسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ -47
مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ

إِسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ Ey Mü'minler, Âllâhû Teâlâ'nın emrine itâat ediniz, icabet edin. (İmân ve itâatten geri kalmayınız.) مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ Âllâh'tan, geri çevrilmesi imkânsız bir gün gelmezden önce. مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ Çünkü o gün, hiçbiriniz sığınacak bir yer bulamazsınız. (Kaçıp iltica edecek bir melce yoktur.) وَمَا لَكُمْ مِنْ Ve ne de kötü amellerinizi inkâr etmeye imkân da yoktur. İnkâr edemezsiniz çünkü azalarınız yaptıklarınıza şahadet ederler.

فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا إِلَّا الْبَلَاغُ وَإِنَّا إِذَا -48
أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَفَرِحَ بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ
فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ

فَإِنْ أَعْرَضُوا Eğer i'raz ettiler, yüz çevirirlerse üzülme. أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا Biz, seni onların üzerine muhafız, murakıp göndermedik. Biz, seni tebliğ edici gönderdik. إِلَّا الْبَلَاغُ Sana vacib olan ancak tebliği risalettir, gayri değil. وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً Biz Azimüşşân, insana (zenginlik ve sıhhat gibi) (izâka) rahmet tattırdık, فَفَرِحَ بِهَا kibirli bir ferah ile sevinir.

تُصِبُّهُمْ سَيِّئَةً بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيهِمْ Eğer onlara bir seyyie, hastalık, fakirlik geldi ise بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيهِمْ ellerinin işledikleri yüzünden başlarına bir kötülük gelirse فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ o vakitte (evvelce kendilerine verilen nimetleri unuttur) onu külliyen inkâr ederler.

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا 49- وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ

اللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ Göklerin ve yerin mülkü Âllâhû Teâlâ'nındır. (Ne isterse dilediği gibi halkeder.) يُخْلُقُ مَا يَشَاءُ İsteddiğini halkeder. يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا Dilediğine kız çocukları, وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ dilediğine erkek çocukları bahşeder.

أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ 50-

أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا Yahut onları hem erkek hem kız çocukları olmak üzere çift verir. وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا Dilediğini de kısır yapar. إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ Şüphe yok ki O'nun ilmi çok, kudretine nihayet yoktur.

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَائِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِي بِلَاذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ 51-

(Ayeti İlâhiye budur. Üç şekilde gaybı, mahlûkatına bildirir.

Biri vahiydir. Vahiy iki nev'idir. a) Melek vasıtası ile olur. Ekseriyâ Cibril'i Emin vasıtasıyla bildirilir. Melek vasıtası ile gelen vahiy, Kelâmı İlâhi, Kitap'tır. b) Diğeri de Vahyi İlâhi'dir ama ilhâm sûretiyle gelir. Melek vasıtasıyla değildir. Yine Âllâh'tan, onların kalbine gelir. Bu melek ile gelen vahiy kadar ehemmiyetli değildir fakat ikinci derecededir. c) Diğeri ise ilhamdır. Âllâhû Teâlâ ilham

veriyor. O yalnız Peygamberan'ı İzam'a değil evliyalara, mü'mini kâmil'e de olur. Ara sıra onlara, faydalı olan şeyleri bildirir.

Böyle karşılıklı konuşmayı Cenâbı Âllâh, âdet etmedi. Âdeti İlâhiye, ya meleklerle bildirir yahut da kalbine vahiyle bildirir.

وَمَا كَانَ لِنَشْرِ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ Yoktur bir beşer için, dünyada imkân yoktur. Âllâh ile karşılıklı konuşmak imkânını vermemiştir. Çünkü Cenâb-ı Hak, cihetten münezzehtir. Mûsâ Aleyhisselâm, Kelâmı İlâhi'yi ağaçtan işitti yine vasitadan işitti. O ağacın da her tarafından işitmiş. إِلَّا وَحْيًا Ancak vahiy yoluyla olur melek vasıtası ile أَوْ مِنْ وَرَائِ حِجَابٍ yahut perde arkasında bir ağaç, Mûsâ Aleyhisselâm'a yaptığı gibi. Ağaç bir hicap, perdedir. Onun arkasından vahiy İlâhi zuhur eder. أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِي بِلَاذْنِهِ مَا يَشَاءُ yahut bir melâikeyi gönderir. Âllâh'ın izniyle o peygambere, Kelâmı İlâhiyi getirir. إِنَّهُ عَلِيٌّ حَكِيمٌ Âllâh CelleCelâlûhû, âlidir. Hûdut sıfatından âlidir. İnsan, beşer gibi söylemekten âlidir. Hâkîmdir. Yerli yerinde halkeder.

İbrahim Aleyhisselâm'a oğlunu kurban etmesi rüyada emir buyrulmuş, Mûsâ Aleyhisselâm ile dahi Cenâbı Hak hicap arkasından yani ağaçtan konuşmuş. Mûsâ Aleyhisselâm, O'nu görememiştir.

Vahyin şekillerinin belirtildiği bu âyete göre vahiy; rüyada veya kalbe ilham sûretiyle olduğu gibi, Cenab'ı Hak'kı görmeksizin perde arkasından kelâmını işitmek sûreti ile de gerçekleşmektedir. Mûsâ Aleyhisselâm'da böyle olmuştur. Vahiyde gönderilen elçi, Cebrail Aleyhisselâm'dır.

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا
الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ
لَتَهْدَى إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

وَكَذَلِكَ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem. Nasıl ki vahyetmişiz senden evvel gelen peygamberlere, melekler vasıtasıyla kitap göndermişiz. Bazen de meleksiz kalplerine vahyetmişiz. Sana da aynen yine o şekilde. Sen onların başındasın, Seyyid'il Mürselin'sin. Onlara yaptığım Âdetullah gibi sana da aynen, o âdeti yaptım. أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا Biz Azimüşşân, sana Ruh'u gönderdik (Ruh ya Kur'andır yahut Rahmeti İlâhiye'dir yahut vahiydir yahut Kitabullah ruhtur yahut Cibril'i Emin'in ismi Ruh'tur) مِنْ أَمْرِنَا emrimizle. مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ Elbette bundan evvel sana bildirmemiştin kitabı ve imânı. Cibril'i Emin gönderdim, Cibril'i Emin sana getirdi onları, oradan anladın.

(Fakat zannetmeyelim Cibril'i Emin gitti de Âllâh'ı gördü, bizim bildiğimiz gibi aldı da geldi. Böyle değildir. Kur'anı Azimüşşân bugün elimizde olduğu gibi Fatiha'dan, Vennâsi'ye kadar hepsi, Levhi Mahfuz'dan nakşolmuş. Tarafı İlâhi'den zaman geldiği vakit Cibril'i Emin, Âllâh'ın iradesi ile hangi âyeti götürmek icap ederse oradan almış, Rasûlû Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e tebliğ etmiş, 23 senede bu tebligat tekemmül etmiştir. Fakat her sene Ramazan'da gelirdi. Nâzil olan âyetleri, sırası yerine koyuyordu. Çünkü nâzil olan âyetler vukuat üzerine, esbabı nüzûl âyetler var. Tertip üzerine nâzil değildir. Tertip için sonra Cibril'i Emin geldi. İki def'a Rasûlû Ekrem'in vefat ettiği senede geldi. Serveri Âlem'le beraber nâzil olan âyetleri yerli yerine, nasıl Levhi Mahfuz'da sıra ile yazılı ise aynen öyle koydular ve bize bıraktılar.

Hatta birisinin kalbine geliyordu ve diyordu, Osman Radiyalâhû Anh zamanındaydı. "Kulhûvâllah, İhlâs Sûresi; tam Âllâh'tan bahseder. Tebbet yedâ ebi lehebin ise; Ebu Leheb'ten bahsediyor." Her ikisi de Kelamı İlâhi, sûredir fakat mevzûsu değişiyor. "Nasıl olur da kulhûvâllâh sonra geliyor?" diye kalbinde bir şek ve şüphe oluyor. Bir gün o düşünce içinde iken Osman Bin Avffan Radiyal-

lâhû Anh'ın huzuruna gidiyor. Onun kalbine, gelenin düşüncesi aks etmiş. Gel buraya oğlum demiş. Elini, yüzüne sürmüş. Ondandır sonra yukarıya bak, diyor. Yukarıya baktığında Tebbet sûresini, Kulhûvâllah-İhlas sûresinden önce görmüş.

وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا Biz Azimüşşân, bu kitabı nur olarak gönderdik. Nur-u İlâhi'dir, Kur'an. نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا Nurdur fakat herkes bu nurdan istifâde edemez. Gözü kör olan, bu nuru nasıl görebilir? İstedığımızı, bu Kur'an ile hidâyet ederiz مِنْ عِبَادِنَا kullanımızı. Kur'an hakikaten bir nurdur. Gözü kör olan göremez. إِلَىٰ Sen ey Habibim, لَتَهْدِي hidâyet yolunu gösterirsin. وَإِنَّكَ سِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ Sırat; yol. Mûstakim; doğru. Şüphesiz ki sen, doğru bir yolu göstermekteisin.

صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ-53
الْأُمُورُ

(Hidayet iki manâ ile geliyor. Kur'anı Kerim'in birçok yerlerinde bahsediyor. Birincisi; hidayete getirdi bilfiil, hidâyete getirdi yetiştirdi. Diğeri de hidayete getirdi yani hidâyet yolunu gösterdi.)

الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ صِرَاطِ اللَّهِ Âllâh'ın yolu sıratı müstakim öyle bir yol ki لَتَهْدِي göklerde ve yerde ne varsa hepsi, Âllâh'ın mülkü mahlûku, kuludur. Öyle ise itâat gerekir, teslimiyet ister. إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ Âgâh olunuz ki her şeyin sonu Âllâh'a rücû eder. Bütün işler, sonunda Âllâh'a döner.

Mü'minlere müjde sözünün günâhkârlara da tehdidin bulunduğu bu âyette artık karşılıklı sebep ve ilgilerin ortadan kalktığı, her şeyin Âllâh'a döndüğü gün hatırlatılmıştır.